

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DİNLEDİKLERİ RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARINI ANLAMA VE ANLATMA BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

Examining Primary School Students' Comprehension And Expression Skills Of Pictured Children's Books

Reference: Atalay, M. & Ertem, İ. S. (2020). "İlkokul Öğrencilerinin Dinledikleri Resimli Çocuk Kitaplarını Anlama Ve Anlatma Becerilerinin İncelenmesi", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 6(37): 2024-2032

Melike ATALAY

Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara/Türkiye
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9645-9294>

Doç. Dr. İhsan Seyit ERTEM

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Ankara/Türkiye
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1583-5591>

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; ilkokul üçüncü sınıf öğrencilerinin dinledikleri resimli çocuk kitaplarını anlama ve anlatma becerilerini incelemektir. Bu amaç kapsamında bir form geliştirilip, bu form yardımıyla öğrencilerin dinlediklerini anlama ve anladıklarını anlatım becerileri ölçülmeye çalışılmıştır. Araştırma nitel araştırma desenlerinden tanımlayıcı durum çalışmasının kullanıldığı bir çalışmadır. Uygulamaya 2018-2019 öğretim yılında Ankara ili Polatlı ilçesinde bir özel okulda öğrenim gören ve amaçlı örneklem yöntemiyle seçilen 7 ilkokul üçüncü sınıf öğrencisi katılmıştır. Çalışmada beş resimli çocuk kitabı kullanılmıştır. Öğretmen tarafından kitaplar okunmuş, "Dinlediklerini Anlama Formu" ve "Tepkileri Gözleme Formu" öğrencilere dağıtılmıştır. Ardından öğrencilere dinledikleri kitap ile ilgili resim çizmeleri söylenip resmi bitiren öğrenciler tek tek dışarı çıkarılarak kitabı anlatmaları istenmiştir. Anlatılanlar ses kaydına alınıp daha sonra analiz edilmiştir. Çalışma üç hafta boyunca devam etmiştir. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiş ve çocukların dinlediklerini anlama ve ifade etme becerileri ile ilgili bulgulara ulaşılmıştır. Öğrencilerin yazılı anlatımla karşılaştırıldığında kendilerini sözel olarak ifade etmede daha başarılı oldukları görülmüştür. Dinledikleri kitapların içerisinden ilgilerini en çok çeken kitabı tekrar tekrar dinlemek veya bir de kendilerinin okumak istemeleri doğru kitap seçiminin dinleme, okuma ve anlamayı olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Resimlemelerde ise, öğrencilerin hayal güçlerini çok fazla kullanmadıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anlama, Anlatım, Dinleme, Resimli Çocuk Kitapları

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the ability of third grade primary school students to comprehend and express the pictured children's books they listen to. Within this purpose, a form was developed and it was tried to measure students' comprehension and expression skills. Descriptive case study, one of the qualitative research designs, was used in this research. Seven of third grade primary school students studying in a private school in Polatlı district of Ankara province in the 2018-2019 academic years and selected by purposeful sampling method participated in the study. Five illustrated children's books were used in the study. Books were read by the teacher, and the "Listening Comprehension Form" and "Response Observation Form" were distributed to the students. Then, the students were asked to draw a picture of the book they listened to, and the students who finished the picture were asked to go out one by one and explain the book. The stories were recorded and analyzed later. The study took for three weeks. The obtained data were analyzed by descriptive analysis method and findings were obtained about the skills of children to comprehend and express what they listen to. It was observed that students were more successful in expressing themselves verbally compared to written expression. It was also concluded that the choice of the right book positively affects listening, reading and comprehension, whether they want to listen to the book that attracts them the most among the books they have listened to repeatedly or to read them themselves. In illustrations, it was determined that the students did not use their imaginations much.

Key words: Comprehension, Expression, Listening, Pictured Children's Books

1. GİRİŞ

Yazının icat edilmesinden beri insanlar gördükleri şekilleri, işaretleri anlamlandırmaya çalışmışlardır. Bu çabaları okuma olarak adlandırılabilir. Okuma, ön bilgilerin kullanıldığı, yazar ve okuyucu arasındaki etkili bir iletişime dayalı, uygun bir yöntem ve amaç doğrultusunda, düzenli bir ortamda gerçekleştirilen anlam kurma süreci (Akyol, 2010:1), bilişsel davranışlarla psiko-motor becerilerin ortak çalışması ile yazılı sembollerden anlam çıkarma etkinliği (Demirel, 2004:77), dil kurallarına uyularak yazılmış iletişimleri duyu organları yoluyla algılayıp kavramak, anlamlandırmak, yorumlamak, düşünce yürütmek ve yargıya varmak (Koç ve Müftüoğlu, 1998:62) olarak tanımlanmaktadır. Görüldüğü gibi okuma sadece yazılanları sesli veya sessiz bir şekilde okuyup geçmeyi değil, okunanlardan anlam kurmayı içermelidir. Bireyler gördükleri harflerin bir araya gelmesiyle oluşan kelimelerden ve kelimelerin bir araya gelmesiyle oluşan cümlelerden anlam çıkarmalıdır. Anlamadan yapılan okuma bireylere hiçbir kazanım sağlamayacaktır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Okuyucu, okuduklarını ön bilgilerini kullanarak, görsel ve yazılı kaynaklardan öğrendiklerini sentezleyerek yeni bir düşünceye ulaştığı zaman anlama işini gerçekleştirmiş olur. Anlamanın gerçekleşebilmesi öğretmen veya anlatan kişinin konuyu iyi bilmesi, farklı yöntem ve teknikler kullanması gibi faktörlere bağlı olduğu kadar okuyucunun aktif ve etkili katılımına da bağlıdır (Akyol, 2015:2).

Okuduğunu anlama; bireyin okumadan önceki var olan bilgileri ile okuduktan sonra edindiği bilgiler arasında bağlantı kurması, yazılanları onaylaması ya da bilgilerinde değişikliğe gitmesi olarak tanımlanabilir. İlkokul birinci sınıfta öğrencilere ilk olarak okuma ve yazma öğretilmektedir. Okuma yazma öğretildikten sonra öğrencilerden beklenen okumayı alışkanlık haline getirmeleri, okuduklarından anlam çıkarabilmeleridir. Okuduklarından anlam çıkarmak kolay bir iş değildir. Bu nedenle öğrencilere okuduğunu anlama öğretilmelidir. Maria (1960, 67) okuduğunu anlama öğretiminde buluş yoluyla öğretim modelinin, doğrudan öğretim modelinin, aracı yoluyla öğretim modelinin, metin tabanlı öğretim modelinin, açıklayıcı öğretim modelinin ve birleştirici modelin kullanılabileceğinden söz etmektedir (Özyılmaz, 2010).

Epçaçan (2009) iyi bir okuyucunun bir amaca sahip olması gerektiğini ifade etmiştir. Okuyucu metinle ilgili tahminlerde bulunabilir, okuma sırasında bazı yerleri tekrar okuyabilir, not alabilir, tahminlerini kontrol edebilir. Önceki bilgileri ile karşılaştırmalar yapar. Yorumlarda ve değerlendirmelerde bulunur. Metnin kendisine neler kazandırdığı hakkında düşünür.

Araştırmacılar, öğrencilerin okuduklarını anlamalarını geliştirmeye yönelik stratejiler ortaya atmışlardır. McNamara, (2007) okuduğunu anlama stratejisini “Belirli bağlamsal durumlarda kavramayı arttırmak için ortaya çıkan davranışsal veya bilişsel bir hareket” olarak tanımlamıştır (McNamara’dan aktaran Özyılmaz, 2010). Okuduğunu anlama stratejilerini kısaca; metinde anlatılmak istenen anlamı, dikkati konu üzerine yoğunlaştırma, sürece aktif bir şekilde katılım, bireyin kendi hayatı ile bağlantı kurması, konuya eleştirel bir şekilde yaklaşım olarak özetleyebiliriz (Kırkkılıç ve Akyol, 2007: 33).

Türkçe öğretiminde okuma kadar önemli olan bir diğer konu ise dinlemedir. Dinleme anne karnında başlayan bir süreçtir. Önce ailede daha sonra ise okullarda planlı ve programlı bir şekilde geliştirilmeye çalışılır (Kurudayıoğlu ve Kana, 2013). Dinleme becerisinin tam olarak edinilmemesi diğer dil becerilerinin gelişimi açısından da önem taşımaktadır (Güner ve Boyacı, 2015). İnsanlar arasındaki doğru iletişim insanların birbirlerini dinlemeleri ve dinlediklerini doğru anlamaları ile mümkündür. Bu nedenle dinlemenin hayatın her alanında önemli bir yeri vardır. Öğrenciler okudukları materyalleri anlamada zorluk çektikleri gibi dinledikleri materyalleri anlamakta da sıkıntı yaşamaktadırlar. Literatür incelendiğinde öğrencilerin dinledikleri materyallerden anlam çıkarmakta zorlandıkları görülmektedir (Katrancı ve Yangın, 2013). Dinleme; konuşan veya sesli okuyan bir kişinin vermek istediği sözlü mesajları doğru olarak anlayabilme olarak tanımlanmıştır (Özbay, 2005: 11). Arslan (2013) çalışmasında dinlemeyi kişiler arasında iletişimin vazgeçilmez bir unsuru, anlatıcıdan gelen mesajları anlama ve yorumlama çabası; işitmeyi de içine alan kapsamlı, karmaşık, aktif bir süreç; çok boyutlu bir olgu; amaçlı bir davranış ve insanın seçme özgürlüğünün de bir yansıması olarak insan beyninin bilişsel süreçlerini gerektiren zihinsel bir etkinlik olarak tanımlamıştır.

Dinleme işlemine başlamadan önce öğrencilerin, ne için dinlediklerini bilmeleri gerekmektedir. Yani dinlemek için öncelikle amaç belirlenmelidir. Amaç belirlenmeden yapılan dinlemeden beklenen sonucun alınması mümkün değildir (Doğan, 2008). Dinleme işlemini etkili bir şekilde gerçekleştirmenin bir diğer yolu da öğrencilere içerik ve etkinlikler yönünden zengin materyallerin sunulmasıdır (Kingen, 2000’den akt.

Doğan, 2008). Bu materyaller öğrencilerin dikkatini çekeceği ve dikkatlerini canlı tutacağından dolayı öğrencilerin etkili dinlemelerini sağlayacaktır.

Dinlemeyi etkileyen ve sözel olmayan dört faktör vardır. Bunları; göz kontağı, yüz ifadeleri, oturma şekli ve konuşma kaynağına olan uzaklık olarak sıralayabiliriz (Akyol, 2016: 3). Literatürde dinlemenin farklı türleri yer almaktadır. Bu türleri; aktif dinleme, stratejik dinleme, diyalog ve sunuya dayalı dinleme, amaçlı dinleme olarak belirtebiliriz. (Akyol, 2016: 4).

Dinlediğini anlama ise; dinlediklerinden anlam kurma süreci olarak tanımlanabilir. Dinleyici dinleme sürecine aktif bir şekilde katılmalıdır. Dinleme sürecinde bireyleri en çok etkileyen faktörlerden biri tutumdur. Bazı öğrenciler dinlemek yerine okumaktan daha fazla zevk alıyor olabilirler. Öğrencilerin dinleme sürecinden önce neden dinleyeceğim, ne kadar zaman dinleyeceğim, dinleme sürecinde hata yaparsam nasıl telafi edebilirim, nasıl dinleyeceğim gibi soruların cevaplarını bilmeleri gerekmektedir. Böylelikle daha etkili bir dinleme süreci gerçekleştirilecektir (Katrancı ve Yangın, 2013).

Öğrencilerin anlama becerilerinin geliştirilmesinde dinleme becerilerindeki pozitif yönlü değişikliğin önemli bir yeri vardır. Bu nedenle derslerde veya ev ortamında öğrencilerin dikkatlerini çekecek nitelikte eserlerden yararlanılmalıdır. Bu eserler ise çocuk edebiyatı eserleri içerisinde yer almaktadır.

Çocuğun hayal dünyasına göre düzenlenmiş, estetik nitelikler taşıyan, olağanüstü özelliklere sahip, dil gelişimlerine uygun olarak hazırlanan, severek dinledikleri-okudukları yazılı ve sözlü edebiyat ürünleri çocuk edebiyatı alanı içerisinde değerlendirilir (Temizyürek, 2003). Çocuk edebiyatı türleri ise; hikaye, gezi yazısı, masal, şiir, çocuk romanları vb. olarak sıralanabilir. Çocuklarda dinleme eğitimi hikaye ve masal dinlemek ile gerçekleşir. Dolayısıyla çocuk edebiyatı ürünleri olan hikaye ve masalların anlama üzerindeki etkisi oldukça önemlidir (Temizyürek, 2003).

İnsanlar bebeklik çağında bilinçli olarak dinleme işlemini gerçekleştiremezler. Fakat bazı sesleri dinleme becerilerine sahiptirler. Ses, ışık, hareket vb. uyarıcılarla karşılaştıklarında dinleme eylemlerini sonlandırır. Yaş büyüdükçe insanlar dinledikleri ile kendi hayat tecrübeleri arasında bağlantı kurmaya başlarlar. Dinlediklerine kendi yorumları ve soruları ile katılım gösterirler. Dinleme becerisindeki gelişim ise 15-16 yaşlarına kadar devam eder (Özbay, 2001; akt. Temizyürek, 2003). Masal veya hikaye anlatacak olan kişinin ise dikkat etmesi gereken bazı noktalar vardır. Bunlar; vurgu, tonlama ve telaffuz olarak sıralanabilir. Vücut dilinin aktif kullanılması da etkili olacaktır (Temizyürek, 2003).

Çocuk edebiyatının en önemli işlevlerinden birisi çocuğa okuma sevgisini ve alışkanlığını kazandırmaktır. Bu sebeple çocukların dünyalarına yönelik açık ve anlaşılır bir dil kullanmaları gerekmektedir. Resimli çocuk kitaplarında kullanılan resimlerin de çocukları etkilemesi gerekmektedir. Aynı zamanda çocuk kitapları öğrencileri dil, bilişsel, ahlaki, sosyal, kişisel yönlerden olumlu olarak etkilemelidir (Körükçü, 2012). Çocuk edebiyatı ürünleri öğrencilerin yaratıcılıklarını, hayal güçlerini geliştirir. Hayata karşı yeni bir pencere açmalarını sağlar. Dil becerilerini geliştirir. Aynı zamanda resimleriyle çocukların sanatsal gelişimlerine pozitif etki sağlar. Anlama becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur.

2.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı; ilkököl üçüncü sınıf öğrencilerinin dinledikleri resimli çocuk kitaplarını anlama ve anlatma becerilerini ve incelemektir. Bu amaç doğrultusunda ilkököl üçüncü sınıf öğrencilerinin dinledikleri resimli kitaplara ilişkin; sözel-görsel anlatım, tepki ve anlama puanları ne düzeydedir? Sorusuna cevap aranmıştır.

İlkoköl öğrencilerinin eğitim hayatlarının ilerleyen yıllarında okuduklarını ve dinlediklerini anlamaya yönelik sorularla daha sık karşılaşacakları düşünüldüğünde öğrencilerin okuduklarından ve dinlediklerinden ne kadar doğru anlamlar çıkardıklarının araştırılması önemlidir. Bu nedenle ilkököl birinci seviye öğrencilerinin dinlediklerini anlama ve anlatma becerilerinin belirlenmesine yönelik bir çalışmanın yapılmasına gereksinim duyulmuştur.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasının kullanıldığı bir çalışmadır. Bu çalışmada bir durum hakkında bilgi vermek ve durumu betimlemek amaçlandığı için durum çalışması türlerinden tanımlayıcı durum çalışması tercih edilmiştir. Durum çalışması, araştırmacının gerçek yaşam, güncel sınırlı bir durum ya da belli bir zaman içerisindeki çoklu sınırlandırılmış durumlar hakkında çoklu bilgi kaynakları

(örneğin gözlemler, görüşmeler, materyaller, dokümanlar) aracılığıyla detaylı bilgi topladığı bir durum betimlemesi ya da durum temaları ortaya koyduğu nitel bir yaklaşımdır (Creswell, 2013). Bu çalışmada elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Betimsel analizlerde ilk olarak veri analizi için bir çerçeve oluşturulur, sonra veriler incelenir, düzenlenir. Elde edilen veriler özetlenir, ilişkilendirilir ve anlamlandırılır. Neden-sonuç ilişkileri ile karşılaştırmalar yapılır (Yıldırım ve Şimşek; 2013). Yapılan bu araştırmaya 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Ankara ili Polatlı ilçesinde bulunan özel bir ilkokulda öğrenim görmeye devam eden yedi üçüncü sınıf öğrencisi katılmıştır.

3.2. Verilerin Toplanması

Bu çalışmada isimleri ve yazarları aşağıda belirtilen beş adet ödüllü kitap kullanılmıştır. Kitaplar okunmaya başlanmadan önce, her kitabın kelime sayısı tespit edilmiştir. Kitaplar önce kelime sayılarına göre kıstadan uzuna doğru sıralanmış ve daha sonra öğrencilere okunmuştur.

Tablo 1: Kitabın Adı, Yazarı, Kelime Sayısı

KİTABIN ADI	KİTABIN YAZARI	KELİME SAYISI
Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor	Sara Şahinkanat	309
Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan	Sara Şahinkanat	318
Kırmızı Kanatlı Baykuş	Feridun Oral	474
Köpekler Bale Yapmaz	Anna Kemp	459
Kütüphanedeki Aslan	Michelle Knudsen	986

Araştırma sürecinde, araştırmacı her kitabı ilk önce öğrencilere kitapların resimlerini göstererek okumuş, daha sonra tekrar dinlemek isteyip istemediklerini sormuştur. Sonra her kitap için ayrı hazırlanmış anlama ve tepki sorularını öğrencilere yazılı form olarak dağıtmış ve cevaplamaları için süre vermiştir. Formları dolduran öğrencilerden, dinledikleri ve görsellerini gördükleri kitapla ilgili bir resim çizmeleri ve çizdikleri kağıtların arkasına “resimde ne anlatmak istediklerini” yazmaları istenmiştir. Bu çalışmayı da tamamlayan öğrenciler sınıftaki diğer öğrencilerin duyarak kendi anlatımlarında etkilenmemeleri amacıyla tek tek dışarı çıkarılmış ve öğrencilerden kitapta ne anlatıldığını anlatmaları istenmiştir. Öğrenciler kitapları anlatırken ses kaydı yapılmıştır. Öğrencilere ilk hafta 2, ikinci hafta 2 ve son hafta 1 kitap okunarak ve formlar uygulanarak veri toplama süreci toplam üç haftada tamamlanmıştır.

3.3. Verilerin Analizi

Öğrenciler sözlü anlatımlarını yaparken "Sözel Anlatımlar, Tepkileri Gözlem, Dinlediğini Anlama ve Resim Analiz Formu" kullanılarak puanlama yapılmış ve kaydedilen seslerinin daha sonra puanlaması tekrar yapılarak, farklı puan verilen form maddeleri derinlemesine analiz edilmiştir. Sözel Anlatım Formu'nda hikaye elementleri bölümünden 21, dil bölümünden 15, anlama bölümünden 9, Tepkileri Gözleme Formu'nda 12, Dinlediğini Anlama Formu'nda her kitap için 15'er ve Resim Analiz Formu'nda her kitap için maksimum 3'er puan olmak üzere toplamda maksimum 147 puan alınabilir.

4. BULGULAR VE YORUM

Öğrencilerin Sözel Anlatım, Tepkileri Gözlem, Dinlediğini Anlama ve Resim Analiz Formundan aldıkları puanlar Tablo 2, Tablo 3, Tablo 4 ve Tablo 5'te gösterilmiştir. “ - ” ile gösterilen kısımlar öğrencinin uygulamanın yapıldığı gün okulda bulunmadığını ifade etmektedir.

Tablo 2: Sözel Anlatım Formundan Aldıkları Puanlar

Sözel Anlatım Formu	Öğrenciler	1.Kitap	2.Kitap	3.Kitap	4.Kitap	5.Kitap
1.Hikaye Elementleri	Ö1	19	-	20	-	-
	Ö2	16	13	16	17	17
	Ö3	21	21	20	21	21
	Ö4	18	18	-	21	21
	Ö5	11	-	14	21	16
	Ö6	7	8	11	11	11
	Ö7	-	15	-	15	14
2.Dil	Ö1	9	-	11	-	-
	Ö2	13	12	11	13	10
	Ö3	15	13	15	15	13
	Ö4	11	11	-	14	15
	Ö5	13	-	9	13	8
	Ö6	3	5	5	4	5
	Ö7	-	6	-	6	5

3.Anlama	Ö1	6	-	5	-	-
	Ö2	6	4	4	4	5
	Ö3	6	6	6	6	6
	Ö4	5	6	-	6	6
	Ö5	4	-	4	5	3
	Ö6	3	3	4	4	4
	Ö7	-	4	-	2	4

Sözel Anlatım Formu'nda Hikaye Elementleri başlığı altında alınabilecek en yüksek puan 21'dir. Tabloyu incelediğimizde birinci kitaptan sadece Ö3'ün tam puan aldığını görmekteyiz. İkinci kitabın verilerini incelediğimizde Ö3'ün yine tam puan aldığı görülmektedir. Üçüncü kitabın verilerinde Ö1 ve Ö3'ün 20 puan aldığı, dördüncü kitapta Ö3, Ö4 ve Ö5'in 21 tam puan aldıkları, beşinci kitabın verilerinde ise, Ö3 ve Ö4'ün tam puan aldıkları görülmektedir. Öğrencilerin kitapların tamamından aldıkları puanlar incelendiğinde Ö3'ün toplam 104 puan ile en yüksek puanı, Ö1'in ise 39 puan ile en düşük puanı aldığı görülmektedir.

Dil başlığı altında alınabilecek en yüksek puan 15'tir. Birinci kitabın verileri incelendiğinde birinci sırada 15 tam puanla Ö3 yer almaktadır. İkinci kitap incelendiğinde Ö3'ün 13 puan, üçüncü kitap incelendiğinde Ö3'ün 15 puan, dördüncü kitap incelendiğinde Ö3'ün 15 puan, beşinci kitap incelendiğinde Ö4'ün 15 puan aldığı görülmektedir. Öğrencilerin kitapların tamamından aldıkları puanlar incelendiğinde Ö3'ün 71 puanla en yüksek puanı aldığı, Ö7'nin ise 17 puanla en düşük puanı aldığı görülmektedir.

Anlama başlığı altında alınabilecek en yüksek puan 9'dur. Birinci kitabın verileri incelendiğinde Ö1, Ö2 ve Ö3'ün 6 puan aldıkları görülmektedir. İkinci kitabın verileri incelendiğinde Ö3 ve Ö4'ün 6 puan aldıkları, üçüncü kitap incelendiğinde Ö3'ün 6 puan, dördüncü kitap incelendiğinde Ö3 ve Ö4'ün 6'şar puan aldıkları, beşinci kitap incelendiğinde Ö3 ve Ö4'ün 6'şar puan aldıkları görülmektedir. Tüm kitaplar incelendiğinde Ö3'ün 30 puanla birinci sırada, Ö7'nin ise 10 puanla altıncı sırada yer aldığı görülmektedir.

Tablo 3: Tepkileri Gözlem Formundan Aldıkları Puanlar

Tepkileri Gözlem Formu	Öğrenciler	1.Kitap	2.Kitap	3.Kitap	4.Kitap	5.Kitap
	Ö1	4	-	8	-	-
	Ö2	11	11	9	9	4
	Ö3	11	9	9	3	3
	Ö4	7	11	-	6	3
	Ö5	5	-	8	6	7
	Ö6	4	6	8	7	6
	Ö7	-	8	-	6	3

Tepkileri Gözleme Formu'ndan öğrencilerin alabilecekleri en yüksek puan 12'dir. Birinci kitap incelendiğinde Ö2 ve Ö3'ün 11 puan aldıkları ikinci kitap incelendiğinde Ö2 ve Ö4'ün 11 puan, üçüncü kitap incelendiğinde Ö2 ve Ö3'ün 9'ar puan, dördüncü kitap incelendiğinde Ö2'nin 9 puan, beşinci kitap incelendiğinde Ö5'in 7 puan aldığı görülmektedir. Bütün kitaplar incelendiğinde Ö2'nin 44 puanla birinci sırada ve Ö1'in 12 puanla yedinci sırada yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4: Dinlediğini Anlama Gözlem Formundan Aldıkları Puanlar

Dinlediğini Anlama Formu	Öğrenciler	1.Kitap	2.Kitap	3.Kitap	4.Kitap	5.Kitap
	Ö1	7	-	6	-	-
	Ö2	12	9	13	6	15
	Ö3	14	13	14	12	15
	Ö4	15	10	-	13	12
	Ö5	9	-	10	7	12
	Ö6	4	0	7	1	2
	Ö7	-	3	-	6	11

Dinlediğini Anlama Formu'nda öğrencilerin alabilecekleri en yüksek puan 15'tir. Birinci kitap incelendiğinde 15 tam puanla Ö4 ilk sırada yer almaktadır. İkinci kitap incelendiğinde Ö3'ün 13 puan, üçüncü kitap incelendiğinde Ö3'ün 14 puan, dördüncü kitap incelendiğinde Ö4'ün 13 puan, beşinci kitap incelendiğinde Ö2 ve Ö3'ün 15 tam puan aldıkları görülmektedir. Tüm kitaplar incelendiğinde ise, Ö3'ün 68 puanla birinci sırada ve Ö1'in 13 puanla yedinci sırada yer aldığı görülmektedir.

Tablo 5: Resim Analiz Formundan Aldıkları Puanlar

Resim Analiz Formu	Öğrenciler	1.Kitap	2.Kitap	3.Kitap	4.Kitap	5.Kitap
	Ö1	1	-	3	-	-
	Ö2	3	2	2	2	3
	Ö3	3	2	3	2	2
	Ö4	2	1	-	2	2
	Ö5	1	-	3	2	3
	Ö6	1	0	1	1	0
	Ö7	-	2	-	1	2

Resim Analiz Formu'ndan öğrencilerin alabilecekleri en yüksek puan 3'tür. Birinci kitap incelendiğinde Ö2 ve Ö3'ün 3 puan aldıkları görülmektedir. İkinci kitap incelendiğinde Ö6'nın hiç puan alamadığı dikkat çekmektedir. Üçüncü kitap incelendiğinde Ö1, Ö3 ve Ö5'in 3'er puan aldıkları dördüncü kitap incelendiğinde Ö2, Ö3, Ö4 ve Ö5'in 2'şer puan aldıkları görülmektedir. Beşinci kitap incelendiğinde ise Ö2'nin 3 puan alırken, Ö6'nın hiç puan alamadığı dikkat çekmektedir. Tüm kitaplar incelendiğinde; Ö2 ve Ö3'ün 12'şer puanla birinci sırada, Ö6'nın ise 3 puanla son sırada yer aldıkları görülmektedir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışma kapsamında 3 hafta boyunca yapılan dinleme, dinlediğini anlama ve anladıklarını ifade etmeye yönelik etkinlik, geliştirilen formlar yardımıyla puanlandığında süreç içerisinde okunan kitapların uzunluklarının değişmesine paralel olarak öğrencilerin Sözel Anlatım Formu'ndan aldıkları puanlar genel olarak artış göstermiştir. Literatürde benzer olarak, Morrow'un (1985) yaptığı çalışmada rehberlik yapılarak gerçekleştirilen öykü anlatımlarının öğrencilerin anlama düzeyleri üzerinde pozitif etki ettiği yer almaktadır (Ulusoy, 2017). Öğrencilerin hikaye elementlerine, dili kullanmaya ve anlamaya yönelik gösterdikleri gelişmenin karşılaşılabilecek sınavlarda metinlere yönelik soruları cevaplandırmada işlerini kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

Tepkileri İnceleme Formu'ndaki veriler incelendiğinde öğrencilerin aldıkları puanlarda giderek azalma görülmektedir. Öğrenciler sorulara 1-2 kelimelik kısa cevaplar vermişlerdir. Öğrencilere dağıtılan formdaki sorular sözel olarak sorulduğunda öğrenciler daha uzun ve mantıklı cevaplar verirken, düşüncelerini forma yansıtmamışlardır. Bu da öğrencilerin yazmaya karşı olumsuz tutum geliştirmiş olmalarının bir sonucu olarak düşünülmektedir. Yazma becerilerini daha etkin kullanabilmeleri için çeşitli etkinliklerden yararlanılabilir. Bu durum başka bir araştırmanın konusu olarak belirlenebilir.

Dinlediklerini Anlama Formu'nda öğrencilerin ilk üç kitaptan daha uzun olan dördüncü kitabı anlamakta zorlandıkları, ondan biraz daha uzun olan beşinci kitapta ise daha başarılı oldukları görülmektedir. Bu durum öğretmen tarafından okunan kitabın ilgilerini çekme oranları ile açıklanabilir. Öğrenciler tüm kitapların uygulaması bittikten sonra en çok son kitabı sevdiklerini ve bir de kendileri okumak istediklerini ifade etmişlerdir. Bu sonuç düşünüldüğünde kitap seçiminde öğrencilerin ilgilerini çekecek türde yaklaşım sergilenmesinin gerektiği söylenebilir. Güneş (2017) çalışmasında çocukların ilgilerine yönelik kitapların daha kolay görüldüğünü ve daha kolay okunduğunu ifade etmiştir. Kitap seçim sürecinde öğrencilerin serbest bırakılmaları da okunacak kitabın daha fazla ilgi uyandırmasını sağlayabilir.

Resim Analiz Formu incelendiğinde ise öğrencilerin genel olarak kitaptan gördükleri resimleri aynen aktarmaya çalıştıkları gözlenmiştir. Her öğrencinin aynı resim ilgisini çekmemiş, öğrenciler farklı sahneleri aktarmışlardır. Fakat öğrencilerin resimlere kendi hayal güçlerini çok fazla katmamaları dikkat çekmektedir. Öğrencilerin hayal güçlerini kullanmalarına yönelik cesaretlendirilmeleri yararlı olabilir. Literatür incelendiğinde çocuk kitaplarındaki resimlerin yaşlarına, dünyayı anlama biçimlerine göre olması gerektiği ifade edilmektedir (Gönen, Karakuş, Uysal, Kehci, Ulutaş ve Kahve; 2016). Fakat öğrencilerin okudukları veya dinledikleri kitaplardaki olayları resimlemeleri ile alakalı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu durum daha sonra yapılacak çalışmalar için temel oluşturabilir.

Öğrencilerin her kitapta gösterdikleri performans ayrı ayrı incelendiğinde aldıkları puanlarda genel olarak bir artış görülmektedir. Öğrenciler ilgilerini çeken etkinliklere hem aktif şekilde katılım gösterirler, hem etkin öğrenme gerçekleştirirler. Bu tarz etkinlikler yapılarak öğrencilerin hem dinlediklerini anlamalarına hem de anlatma becerilerini geliştirmelerine katkı sağlanabilir. Böylelikle öğrencilerin gerek akademik gerekse özel hayatlarında daha başarılı olacakları düşünülmektedir. Özellikle sınıf öğretmenleri derslerinde sadece ders kitaplarına bağlı kalmak yerine böyle etkinliklere daha fazla yer verebilirler. Bu etkinliklerde sınıf veya anlama düzeylerine göre farklı kitaplara yer verilebilir ve bu çalışmalar farklı etkinliklerle zenginleştirilip daha ilgi çekici hale getirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akyol, H. (2015). Türkçe İlkokuma Yazma Öğretimi (15. baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Akyol, H. (2016). Türkçe Öğretim Yöntemleri (8. baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Arslan, F. (2013). Temel bir dil becerisi olarak dinleme ve dinleme eğitimi. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı, 11, 331-352.
- Creswell, J. W. (2013). Nitel Araştırma Yöntemleri, Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni, Çev. Ed. Bütün M. ve Demir, S. B. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Doğan, Y. (2008). İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin dinleme becerisini geliştirmede etkinlik temelli çalışmaların etkililiği. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6(2), 261-286.
- Epeçan, C. (2009). Okuduğunu anlama stratejilerine genel bir bakış. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2(6), 207-223.
- Gönen, M., Karakuş, H., Uysal, H., Kehci, A., Ulutaş, Z. ve Kahve, Ö. (2016). Resimli çocuk kitaplarının içerik ve resimleme özelliklerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31(4), 724-735.
- Güner, M. ve Boyacı, D. (2015). Türkçe dersinde dinlediğini anlama becerisinin geliştirilmesinde otantik görev temelli otantik materyallerin etkisi. International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 10(11), 757-772.
- Güneş, F. (2017). Okuma ilgisi ve gücü. Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi, 3(3), 119-128.
- Katranç, M. ve Yangın, B. (2013). Üstbiliş stratejileri öğretiminin dinlediğini anlama becerisine ve dinlemeye yönelik tutuma olan etkisi. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı, 11, 733 – 771.
- Körükçü, Ö. (2012). Okulöncesi eğitime yönelik resimli çocuk kitaplarının bulunması gereken temel özellikler açısından incelenmesi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14(2), 243-254.
- Kurudayıoğlu, M. ve Kana, F. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme becerisi ve dinleme eğitimi özyeterlik algıları. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(2), 245-258.
- Ulusoy, M. (2017). İlkokul öğrencilerinin resimli çocuk kitaplarını sözlü olarak anlatma becerilerinin değerlendirilmesi. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1, 29-43.
- Temizyürek, F. (2003). Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatının önemi. Türklük Bilimi Araştırmaları, 13, 161-167.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER**SÖZEL ANLATIMLARI GÖZLEME FORMU**

Elementleri;

- ✓ Doğru bir şekilde söyleme 3 puan
- ✓ Büyük oranda doğru söyleme 2 puan
- ✓ Çoğunu eksik söyleme 1 puan
- ✓ Yanlış söyleme 0 puan

Hikaye Elementleri \ PUAN	1	2	3	Toplam
1. Başlık				
2. Ana karakterler				
3. Diğer karakterler				
4. Sahne				
5. Problem				
6. Olay dizgisi				
7. Çözüm				
Toplam				

Cevaplar;

- ✓ Maddelere tamamen uyuyorsa 3 puan
- ✓ Büyük oranda uyuyorsa 2 puan
- ✓ Çok az uyuyorsa 1 puan
- ✓ Uymuyorsa 0 puan

Dil	PUAN	1	2	3	Toplam
Kendini;					
akıcı bir konuşmayla					
prozodik bir konuşmayla					
gramer kurallarına uygun bir konuşmayla					
zengin bir kelime dağarcığıyla ifade etme					
anlamalı bir konuşmayla					
Toplam					

Cevaplar;

- ✓ Maddelere tamamen uyuyorsa 3 puan
- ✓ Büyük oranda uyuyorsa 2 puan
- ✓ Çok az uyuyorsa 1 puan
- ✓ Uymuyorsa 0 puan

Anlama	PUAN	1	2	3	Toplam
Hikaye içeriği (fikirler, olaylar vb.) ve anlatım arasındaki uyum					
Hikaye içeriğini sırasına uygun şekilde anlatma					
Yardım alarak anlatma					
Toplam					

TEPKİLERİ GÖZLEME FORMU

Cevaplar;

- ✓ Maddelere tamamen uyuyorsa 3 puan
- ✓ Büyük oranda uyuyorsa 2 puan
- ✓ Çok az uyuyorsa 1 puan
- ✓ Uymuyorsa 0 puan

Tepki	1	2	3	Toplam
Resimli kitaba yönelik kişisel fikirler ve tepkileri belirtme				
Resimli kitabı dinlemeyle alakalı memnuniyeti belirtme				
Kitabı farklı bağlamlarla ilişkilendirme				
Kitaptan mesaj çıkarma				
Toplam				

DİNLEDİĞİNİ ANLAMA GÖZLEM FORMU

Cevaplar;

- ✓ Tam cümle ve doğru ifade 3 puan
- ✓ Doğru ifade eksik cümle veya eksik ifade tam cümle 2 puan
- ✓ Eksik cevap verme veya yanlış cevap ama tam cümle 1 puan
- ✓ Yanlış cevap verme veya yanlış cevap ve eksik cümle 0 puan

KİTAP ADI	PUAN	1	2	3	Toplam
Soru 1					
Soru 2					
Soru 3					
Soru 4					
Soru 5					
Toplam					

RESİM ANALİZ FORMU

Cevaplar;

- ✓ Olaylara hayal gücünü ekleme 3 puan
- ✓ Kitaptaki resmi aynen yapma 2 puan
- ✓ Kitabı çok az yansıtmama (Karakterleri, sahneyi, olay örgüsünü yansıtıyorsa) 1 puan
- ✓ Kitabı hiç yansıtmama 0 puan

PUAN	1	2	3	Toplam
Kitap İsmi				
Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor				
Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan				
Kırmızı Kanatlı Baykuş				
Köpekler Bale Yapmaz				
Kütüphanedeki Aslan				
Toplam				